

ELISMERÉS ÉS MINŐSÉG – ORSZÁGOS FELSŐOKTATÁSI FÓRUM

3. szekció: A megújuló ESG és a felsőoktatás minősége Összefoglaló

A konferencia 3. szekciójának résztvevői a hazai felsőoktatási minőségbiztosítás jelenlegi helyzetét, valamint az egyes felsőoktatási intézményekben megvalósuló gyakorlatát vitatták meg. A téma aktualitását az adta, hogy az európai felsőoktatási rendszerek minőségbiztosítási alapelveit tartalmazó European Standards and Guidelines (ESG) dokumentum 2015 márciusára, a Bologna-folyamatban résztvevő országok minisztereinek jereváni találkozájára megújul. A négy európai szervezet (az ENQA, az ESU, az EUA és az EURASHE) együttműködése révén 2005-ben létrehozott, azóta az ENQA (Európai Felsőoktatási Minőségbiztosítási Szövetség) által gondozott dokumentum három fő területen fogalmazza meg a felsőoktatás minőségbiztosításának európai sztenderdjeit és irányelveit: 1) a felsőoktatási intézmények belső minőségbiztosítása, 2) a felsőoktatás külső minőségbiztosítása, valamint 3) a külső minőségbiztosítási szervezetek (ügynökségek) számára.

Temesi József szekcióvezető tartott vitaindító előadást. Ebben szót ejtett a hazai felsőoktatási minőségbiztosítás elmúlt két évtizedének történetéről, majd röviden vázolta az ESG-dokumentum várható változásainak irányait, valamint az ezek által felvetett, továbbgondolásra érdemes kérdéseket. Napjaink európai felsőoktatási rendszereiben az oktatás helyett egyre inkább a tanulás folyamata, a hallgatói kompetenciák és a tanulási eredmények kerülnek a figyelem középpontjába. Ezzel összhangban az új ESG-re is a korábbiaknál erősebb tanulási eredmény-központúság lehet jellemző, amely szemlélet az oktatás, az oktatásszervezés, a tananyag- és az infrastruktúrafejlesztés terén is megmutatkozik. Az új dokumentum egyes oktatási, oktatásszervezési folyamatok eddigiekénél részletesebb leírását tartalmazza, amellyel nagyobb segítséget nyújthat a felsőoktatási intézményeknek a minőségbiztosítási rendszerük kiépítéséhez és működtetéséhez.

A bevezető előadást követő vita során a szekció résztvevői elsősorban az intézmények belső minőségbiztosításának helyzetéről, az ezen a téren végbemenő változásokról folytattak eszmecsereket. Felmerült a kérdés, hogy a résztvevők – többségében intézményi minőségbiztosítási szakemberek, minőségügyi irodák munkatársai – megítélése szerint az egyes felsőoktatási intézmények számára mennyire fontos a minőségbiztosítás kérdése, illetve mely területeken volna szükség előrelépésre. A válaszok alapján úgy tűnik, hogy néhány felsőoktatási intézményben a minőségügy iránti elköteleződés még nem ment át a köztudatba, és az intézményvezetés sem érzi át teljesen ennek fontosságát. Az intézmények egy részében az ESG-ben lefektetett elvek alkalmazása nem tudatos, és az új minőségbiztosítási eszközök bevezetése gyakran nem kap elegendő pénzügyi forrást. A résztvevők részéről megfogalmazódott kritika, hogy a meglévő, működő minőségbiztosító mechanizmusok eredményei sok esetben nem hasznosulnak megfelelően, pl. az oktatók hallgatói értékelése esetén hiányzik az értékeltek felé történő visszacsatolás. További problémát jelent, hogy a minőségbiztosítás alapelveit a legtöbb esetben a felsőoktatási intézmények intézményi stratégiái tartalmazzák, amelyek azonban az utóbbi években egyes intézmények esetében jelentős változáson mentek át. Ennek következtében a minőségbiztosítás működésének gyakran teljesen új stratégiai irányokhoz, intézményi küldetéshez, jövőképhez kell(ene) alkalmazkodnia.

A felsőoktatási intézmények két hagyományos feladata – az oktatás és a kutatás – közül az új ESG-dokumentum az oktatásra helyezi hangsúlyt, miközben a kutatási tevékenység minőségét sokkal könnyebb megítélni, erre vonatkozóan számos, széles körben elfogadott mutatószám létezik. Fontos kérdés tehát, hogy

megvalósul-e – és ha igen, milyen módon, milyen keretek között – a minőségbiztosítás az oktatásban. A beszélgetésen részt vevő minőségügyi szakértők szerint a legtöbb intézményben a hallgatói véleményezés, valamint a diplomás pályakövetés szolgálhat(ná)nak alapul az oktatás minőségének értékeléséhez, azonban a felmerülő módszertani problémák (pl. a válaszadók alacsony aránya, a reprezentativitás hiánya, ill. az előbbi esetében a mérés érvényességével kapcsolatos aggályok) miatt csak korlátozottan használhatók. Egyéb típusú oktatói teljesítményértékelés az intézmények kisebb hányadában működik, ott is elsősorban a költségtérítéses formában elvégezhető képzési programok, valamint a külföldi hallgatók által látogatott kurzusok oktatóinak értékelésére helyezik a hangsúlyt. Összességében elmondható, hogy a minőségbiztosítás oktatás terén történő megvalósulásának egyelőre sok akadálya van, ezért ehhez kapcsolódóan szükséges volna valamilyen motivációs séma kialakítása (akár az oktatási kormányzat, akár a piac, akár a felsőoktatási intézmények részéről).

További javaslatként fogalmazódott meg, hogy az új ESG-dokumentum hivatalos fordítása jelenjen meg valamely, a felsőoktatási minőséggel foglalkozó jogszabály mellékleteként, így ösztönözve az intézményeket arra, hogy az abban megfogalmazódó ajánlásokat, folyamatokat építsék be a minőségértékelési gyakorlatukba. A résztvevők egyetértettek abban, hogy a nemzetköziesítés, a külföldi hallgatók vonzása a minőségbiztosítás terén is kitörési pontot jelenthet a hazai felsőoktatási intézmények számára. A határokon átívelő egyetemközi együttműködések során ugyanis az intézmény munkájával kapcsolatos minőségi elvárások élesebben fogalmazódnak meg, a külföldi hallgatók oktatása magával hoz olyan minőségi követelményeket, amelyek hozzájárulhatnak az intézményi minőségbiztosítás rendszerének kiterjesztéséhez és hatékonyabb működtetéséhez.

Összeállította: Bander Katalin